

*Domov důchodců Ústí nad Orlicí
Cihlářská 761, 562 01 Ústí nad Orlicí*

MĚSÍČNÍK

**DOMOVA DŮCHODCŮ
Ústí nad Orlicí**

5. číslo/ Květen 2021

Po přečtení, prosím, předejte dalšímu obyvateli!

Milé čtenářky, milí čtenáři,

Měsíc květen už nám přináší opravdové jaro.

Paprsky slunce začínají čarovat a z větviček se pomalinku rozvíjí zelené lístečky jako náznak toho, že sluníčko má sílu a bude všude krásné a příjemné teplíčko.

V měsíci květnu slavíme den matek, líbáme se pod rozkvetlou třešní a hlavně začínají práce na zahrádce. Na zahrádce se sázejí sazeničky a už teď se můžeme potěšit rozkvetlými narciskami, tulipány a další barevnou krásou.

V tomto Měsíčníku si můžete přečíst o tom, jakou roli mají matky ve společnosti, také o tom, jak to chodí v Divadle Spejbla a Hurvínka, můžete také potrénovat paměť a v neposlední řadě se můžete zasnít nad básní paní Elišky Peroutkové.

Sluníčkovou jarní náladu a pěkné počteníčko Vám za kolektiv autorů přejí *Eva Plívová a Dana Matoušková – Vaše sociální pracovnice*

Pranostiky na květen

Květen nebo také máj je pátý měsíc gregoriánského kalendáře v roce. Má 31 dní. Už od 13. století je měsíc květen spojen s lidovými oslavami, např. stavění máje nebo pálení čarodějnic, je považován za měsíc lásky. 1. května je mezinárodní svátek práce a druhou květnovou neděli se slaví svátek matek.

Měsíc květen začíná stejný den v týdnu jako leden příštího roku. Žádný jiný měsíc v běžném roce nezačíná stejným dnem v týdnu jako květen.

- ❧ Chladno a večerní mlhy v máji, hojnost ovoce a sena dají.
- ❧ Není-li květen ani příliš studený, ani mokrý, naplňuje stodoly i sudy.
- ❧ Májová kapka platí dukát.
- ❧ Je-li už máj zahradníkem, není stodol milovníkem.
- ❧ Jestli v máji neprší, červen to dovrší.
- ❧ Když se v máji blýská, sedlák si výská.
- ❧ V květnu-li hrom se ozývá, v červnu zřídka mrholívá.
- ❧ Déšť svaté Žofie švestky ubije.
- ❧ Jestli se Filip a Jakub zasměje, jistě se hnedle také čočka zaseje.

Co nás čeká v květnu

V pondělí 10. 5. ve 14. 30 hod. – *Jarní zpívání s Dádou a Mirkem Koupilovými* – vystoupení pod pergolou ☺

Ve čtvrtek 13. 5. ve 16.00 hod. – *Vystoupení skupiny Bandal* – vystoupení pod pergolou ☺

V pondělí 17. 5. ve 14. 00 hod. – *Zpívání s Otou a Nad'ou* – zpíváme si pod pergolou ☺

Ve středu 19. 5. ve 13. 30 hod. – *Bramboráčková kavárnička* – v případě hezkého venku pod pergolou ☺

Je máj, je básní čas ☺ Jednu nám do našeho Měsíčníku poskytla paní Eliška Peroutková, děkujeme a s úctou zveřejňujeme.

Eliška Peroutková

MATEŘÍDOUŠKA V OUVOZECH

Ach Bože,
Boženo,
sláva Tvá a kde je Tvůj čas
i když zde na lukách
roste tu stejná tráva
sláva Tvá naše je
....a ta bolest...
...trápení...
radosti
někdy jen
Čas jiný je v nás

Dobrá hospodyňka ještě přec
pro pířko u domu přes plot skočí,
škoda jen, škoda,
škoda nastokrát
tonoucích, krásných,

hlubokých Tvých očí
Kam ony hleděly
s bratry obrozenci,
do dálav modravých,
vysoko, vysoko až k horám
nesmírně vysoko

Na slávě věnci pruh červený a bílý
chvějící rukou na hlavu osvícenci
korunu z trnů

Hluboko,
hluboko do hrobů
bobkové listí pod břechťan,
tam u zdi havran
jindy slavík zas
sedají na růžencích

Jako soli potřeba nejvíce
L á s k a ...
ta bolí mě
k tobě má vesnice,
město, vlasti, domova,
kam ty mě ztrácíš se
Po cestě z kamení
nohy mě bolí
a srdce to nejvíce
Po cestě z kamení
chodit nás nutí,

po té co odválo se tolik suti

Proč naše Božena,
proč byla Němcová
Pro věčnou touhu...

Spočívá v duši
Srdce buší s večerem,
modlí se
a tuší své pokoře,
že to druhé jediné JE

Ty už jsi jako Barunka malá,
tenkrát již,
již tenkrát jsi milovala

Chalupu dřevěnou pod horama
i růžový zámek spanilý,
tam teče řeka a potok,
jen voda v něm na chvíli,
však tady je domov
Domov je jediný
Tvořil Tvé i mé dějiny
s bratry obrozenci,
již nesli světla pochodeň
pro lidskou důstojnost
všem,
jež Bůh stvořil na roveň

Když na svět Tě brali,

křídla Ti od těla ostríhali
z nichž péřečko, pírko jediné
anděl Ti daroval
na psací stůl
nad nímž jediný obrázek visí

- Aniell –

svobodný rovný bratr,
červenou gloriolu má,
červený inkoust v kalamáři
aby svět se zastyděl,
jak málo lásky má...

Na papír pak se andělé poskládali,
to dobrý člověk, který se smiloval,
ach Bože

V lukách rozkvetlých nadějí
brali i domov jediný
bere ho dnes čas jiný
V lukách rozkvetlých nadějí
podél Úpy tam ještě
vodník na vrbě sedá,
tam kolem mlýna rozcestí,
tam nad splavem Viktorka hledá
svou sedmikrásku pro štěstí

Milovala jsi

s vírou

Navzdory

V městech i městečkách
na náměstí v kašně
stojí barokní socha anděla,
křídlem v kameni
blaženě Ti mává
a tiše se ptá

Barunko jaká je sláva,
jaké je štěstí, jaká je marnost,
jaká je láska,
jaká je zelenavá tráva...

Milovala jsi a toužila
mít jedno milující srdce
Po velkém hledání,
našla jsi,
již tenkrát
na jiřinkovém bále

Byla jsi však Čecha Němcová,
růže červená...
V dozrávajících polích
rudým mákem
Jiřinkou jež do podzimů vtančívá
i když srdce bolí
a podrážky bot bál už nedohoní

Rozesmátá, divoká,
Hledající,

až krve kapka padla Ti do oka
Svéhlavá, rovná, krásná,
Horoucí věčná milenka
Matka,
jak mateřídouška v ouvozech,
jež tolik hojí
Matka slov v herbáři ukrytém
v zahradách chalup pod jabloní,
v české bibli jarního sluníčka,
kde žije Tvá babička

Moudrost Ti předala
z pohádek o vítězství lásky
vyprávěné,
na nospích s podvečerem,
o nocích z úplňků v tichu šerém
o věčném dobru
chraňte jej, na mále má...
Slýchávala jsi i pověsti
o kráse naší země
k níž se skloníme
do trávy zelené
všichni stejně

Do země
vede k ní cestička
z hořců upředená,
došla do vrcholů hor,
kde zrozená kapka vod,

řek i potoků pramen,
čistá zurčící studánka
přes skály do údolí vodu valí
a do kraje v dáli
rybník v lukách lekníny zdobí
a nebe z pomněnek
tu kolem vykvetlo na zemi
Nad krásou té krajiny,
až v srdci zabolí,
cestou, cestičkou do polí...

Tady jsou kaple a Boží muka
a v městech ač katerály,
přec v některých srdcích usedly tvrdé skály,
taká ta země
tvrdá a kamenná i láskou šílená...

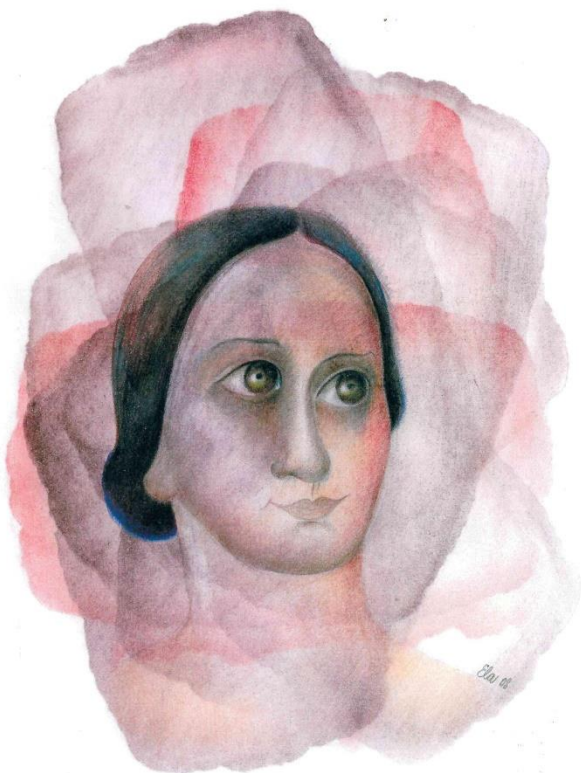
V červnu tu v obilí
vlčí mák s růží se červená,
tam spočinem, tam na louce,
v ouvozech,
kde tráva je zelená

ach

Barunko

...v ouvozech ten kvítek zvoní,

Mateřídouška
stále létem v kraji mém
nACHEM voní,
zatím ještě voní...

MATKY A JEJICH ROLE

Matka coby žena, která porodila potomka, tvoří jeden ze základů rodiny coby nezbytná půlka rodičovské dvojice. Má výrazné biologické i citové postavení v hierarchii vztahů v lidské společnosti, ale i u jiných představitelů živočišné říše. Toto postavení se projevuje mimo jiné tím, že člověk vyslovuje slovo „matka“ respektive „máma“ mezi prvními. V široké škále jazyků, zvláště indoevropských, je tento výraz stejný nebo podobný, ačkoliv to neplatí absolutně na odlišné jazykové skupiny (například v maďarštině je „matka“ anya, zatímco slovo podobné – „mátka“ – zde vyjadřuje snoubenku). Potomek je v lidské říši na matku navázán silnými pouty, u jiných živočichů jsou patrné značné rozdíly. Například slon nebo různé druhy opic se v tomto směru chovají v sociálním smyslu podobně, na druhé straně kočka či pes velmi brzy ztrácí tuto intimní vazbu.

U lidí je možné sledovat mnoho různých důležitých vazeb na matku. Například z historického hlediska - víme, že postavení ženy, matky, bylo po dlouhou dobu minulosti výsadní a vůdčí

(matriarchát). „Matka“ jako taková představuje nejpevnější rodové pouto, protože – jak vyjadřovali již dávní římsí právníci – „Mater semper certa, pater incertus“ (matka je vždy jistá (ve smyslu „známá“), otec nejistý („neznámý“)). Tato věta vyslovila, že linie rodu po matce je nezpochybnitelná, ale při pohlavně nevázaném životu určité ženy není možné totéž říci o linii otce. Zde je nutné učinit poznámku, že za současného technického pokroku v medicíně ani zde nelze v určitých případech tuto nezpochybnitelnost absolutizovat. Žena může „odnosit“ plod jiné ženy, a tak nastává problém lidský i právní, kdo je ve skutečnosti ta „pravá“ matka.

Vzhledem k tomu, že matku chápeme jako „materiální zdroj“,

z něhož pochází většina našeho těla, lidské kultury takřka stoprocentně se na ornou půdu a Zemi jako celek dívají jako na ženský element.

Úcta k „Velké Matce“ nám může připadat primitivní, ale zároveň tato mentalita umožňuje bezprostřední kontakt s naším zázemím a tedy i rodinou.

Matku si nosí každý z nás ve svém vědomí, „duši“ i těle po celý život.

Den matek je den, kdy vzdáváme poctu našim matkám. Slaví se v různé dny na mnoha místech po celém světě. V České republice připadá Den matek na druhou květnovou neděli. V tento den dávají děti svým matkám dárky, většinou vlastnoručně vyrobené. Jeho původ je už starověkém Řecku, kdy se slavil svátek plodnosti a je spojený s uctíváním pohanské bohyně Rhey = Kybelé, matky bohů.

Myšlenka mezinárodních a pravidelných oslav tohoto svátku vznikla ve 20. století, roku 1907. Na počest Anny Reeves Jarvisové, která bojovala za práva matek. O pět let později vyhlásil tehdejší prezident USA Woodrow Wilson první oficiální oslavu Dne matek, konající se druhou květnovou neděli.

V Československu se začal slavit tento svátek v roce **1923**. Jeho propagátorkou byla Alice Masaryková. Po druhé světové válce byl zatlačen do pozadí komunisty propagovanými oslavami Mezinárodního dne žen, ve zkratce MDŽ (slaveného vždycky 8. března), ale i přesto se dál v některých rodinách připomínal. Po roce 1989 se opět začal slavit veřejně.

Tento den doplňuje Den otců, který oslavuje otce a slaví se vždy třetí neděli v červnu.

Divadlo Spejbla a Hurvínka

Loutku **Hurvínka** publiku poprvé představil Josef Skupa v roce 1926. O 4 roky pak založil v Plzni Divadlo Spejbla a Hurvínka. **Divadlo Spejbla a Hurvínka** je loutkové divadlo zaměřené především na představení pro děti, v nichž hrají hlavní roli Spejbl, Hurvínek, Mánička, paní Kateřina a pes Žeryk. Začátkem roku 1944 bylo nacistickými úřady uzavřeno až do konce 2. světové války. Na podzim 1945 divadlo přesídlilo do Prahy, kde působí až dosud.

Profesor Josef Skupa působil v Plzni v amatérském Loutkovém divadle Feriálních osad (založeno 1913), přivedl jej tam jeho kamarád Antonín Doležal v době, kdy tam působila loutkoherecká rodina Nováků, kde po čase došlo k rozchodu původně spřátelených ochotníků, neboť nešlo o profesionální scénu. Působila zde jako vodička loutek i Marie Rosůlková, pak členka činohry Městského divadla v Plzni, kde prof. Skupa působil jako šéf scény, což vyměnil za pedagogickou činnost. Vývoj vedl k tomu, že si v roce 1929 prof. Josef Skupa zaregistroval na Obchodní komoře v Plzni vlastní a původní ochrannou známku na své loutky Spejbla a Hurvínka a následně od r. 1930 začal působit ve vlastním zájezdovém Plzeňském divadélku Spejbla a Hurvínka (kde členem souboru byl i

Augustýn Nosek, který Skupovi jako překvapení a opožděný dar k jeho narozeninám vyřezal zmenšeninu loutky Spejbla...). Feriální osady ale působily dál až do r. 1936 a postavy S+H vystřídal jiný druh humoru a např. postavy James a Plecko, nikdy ale nedošly úspěchu svých předchůdců. Už od počátku se zde hrály hry pro děti i pro dospělé a tuto tradici Divadlo S+H dodržuje dodnes. Pro děti jsou určeny jak příběhy ze současnosti, tak i zcela pohádkové příhody; hry pro dospělé

jsou převážně satirické komedie. Původních her uvedlo divadlo do dnešních dnů kolem 250. Kromě jednotlivých her si popularitu získala také jeho pásma krátkých scének a grotesek, prokládaných písněmi.

Manželé Skupovi při představení

Divadlo sídlilo v Plzni, ale Skupa s loutkami často vyjížděl hostovat, takže se divadlo stalo v Československu velmi populární; několikrát Skupa hrál i v zahraničí, i když téměř výhradně česky. V roce 1944 byl Josef Skupa zatčen gestapem a divadlo bylo nuceně uzavřeno. Po skončení 2. světové války se Skupa rozhodl divadlo v Praze znovuotevřít,

jako podmínka mu a jeho manželce bylo uloženo vstoupit do tehdejší KSČ, kde za "odměnu" byly přiděleny prostory v Hasičském domě na Římské 45 (původně divadlo Malá opereta) a od října 1945 tam scéna působila do roku 1995, kdy dostala výpověď od majitele objektu. Od roku 1995 působí divadlo na adrese Dejvická 38, Praha 6 - Bubeneč (bývalé kino Svornost).

Po Skupově smrti se ředitelem divadla a hlavním loutkohercem stal Miloš Kirschner (1927–1996), který už za Skupova života alternoval. Rozšířil také Skupovu tradici zájezdů do zahraničí, přičemž se dokázal vždy naučit představení v jazyce hostitelské země, čímž se spejblovské hry staly přístupné pro všechny a

divadlo je i dnes v zahraničí nejproslulejší českou loutkovou scénou. Dosud divadlo hrálo v 31 zemích v 18 jazycích.

Po Kirschnerově smrti se ředitelkou divadla

stala Kirschnerova žena a interpretka Máničky a paní Kateřiny, Helena Štáchová. Spejbla a Hurvínka převzal Martin Klásek, který už dříve za Kirschnera alternoval.

Osobnosti divadla

- **Josef Skupa** – zakladatel divadla a tvůrce osobností i interpret Spejbla a Hurvínka
- **Jiřina Skupová** – interpretka, mj. vodička Hurvínka, po odchodu manžela Josefa Skupy ředitelka divadla
- **Jan Vavřík-Rýz** – loutkoherec, autor loutky paní Drbálkové
- **Anna Kreuzmannová, Božena Weleková a Blanka Macková** – další bývalé interpretky Máničky
- **Miloš Kirschner** – pokračovatel Josefa Skupy, ředitel divadla a interpret Spejbla i Hurvínka
- **Helena Štáchová** – ředitelka divadla, interpretka Máničky a paní Kateřiny
- **Martin Klásek** – současný interpret Spejbla a Hurvínka
- **Denisa Kirschnerová** – dramaturgyně, současná ředitelka divadla a dcera Štáchové a Kirschnera
- **Ota Popp** – ředitel divadla po vyhození Jiřiny Skupové, do nástupu Miloše Kirschnera
- **Bohuslav Šulc** - loutkoherec, dlouholetý vodič Hurvínka
- **Miroslav Vomela** - loutkoherec, dlouholetý vodič Spejbla

Ředitelé divadla

- Josef Skupa 1930–1957
- Jiřina Skupová 1957–1962
- Ota Popp 1962–1966
- Miloš Kirschner 1966–1996
- Helena Štáchová 1996–2017
- Denisa Kirschnerová 2017 – *dodnes*

Josef Skupa

Miloš Kirschner

Jiřina Skupová

Denisa Kirschnerová

Helena Štáchová

Trénujeme paměť

STARÉ ZKRATKY – Pokuste se určit, co znamenají jednotlivá písmena ve starých, třeba již neexistujících zkratkách. Zkuste se také zamyslet, o co se jednalo.

PKOJF	ČSD	PSO
EHS	ÚBOK	VTM
ČSAD	RSFSR	ČNR
ÚKDŽ	VUML	SFRJ
NDR	VŘSR	BSP
SWAZARM	GRANKO	SONP
VB	MLR	FS
	MATES	NSR

Správné odpovědi:

PKOJF – Park kultury a oddechu Julia Fučíka (dnes Výstaviště Praha)

EHS – Evropské hospodářské společenství

ČSAD – Československá státní automobilová doprava

ÚKDŽ – Ústřední kulturní dům železničářů

NDR – Německá demokratická republika

Svazarm – Svaz pro spolupráci s armádou

VB – Veřejná bezpečnost

ČSD – Československé státní dráhy

ÚBOK – Ústav oděvní a bytové kultury

RSFSR – Ruská sovětská federativní socialistická republika

VUML – Vysoké učení marxismu-leninismu

VŘSR – Velká říjnová socialistická revoluce
Granko – GRANulované KakaO
MLR – Maďarská lidová republika
Mates – Malé televizní sázení
PSO – Pražská stavební obnova
VTM – Věda a technika mládeži
ČNR – Česká národní rada
SFRJ – Socialistická federativní republika
BSP – Brigáda socialistické práce
SONP – Spojené ocelárny národní podnik (Poldi)
FS – Federální shromáždění
NSR – Německá spolková republika

Smějeme se

„Tati, je inkoust drahý?“

„Není. Proč se ptáš?“

„Maminka se zlobí, že jsem ho rozlil na ten vyšívaný ubrus.“

„Odpusťte, sousedko, mé slepice vám udělaly paseku na záhonku.“ „To nestojí za řeč, můj pes je sežral.“ „Z toho si nic nedělejte, můj muž vašeho psa přejel.“ „Já vím, taky jsem vám otloukla celý vůz.“

„Nevadí, hlavně, že jsme pořád dobří sousedé.“

Rozzlobená žena se oboří na muže: „V ráji jsou muži a ženy jistě zvlášť!“ „Samozřejmě. Jinak by to nebyl žádný ráj!“

„Proč jseš celej fialovej kolem pusy?“

„Ale, napil jsem se inkoustu a teď nevím, co mám dělat.“

„Pro jistotu sněz nejdřív kousek zmizíku.“

„Ten náš nezvedný kluk mi zase kradl peníze z náprsní kapsy.“ „Co když jsem to byla já?“, zachraňuje situaci matka. „Vyloučeno, to by v ní nic nezbylo.“

Při hodině tělocviku v druhé A se cvičí „jízda na kole“ – chlapci leží na zádech a šlapou nohama. Učitel vidí, že jeden žák nešlape: „Proč nejdeš, Vlád' o?“

„Copak nevidíte, že jedu z kopce?“

Jak jsme se měli v dubnu

V dubnu jsme si hodně hráli:
Hráli jsme Člověče,
hráli jsme kuželky,
hráli jsme karty.
Taky jsme vyráběli a užívali
si vystoupení Pardubické
filharmonie.

Po dlouhé době jsme si opravdu užili čarodějnice, na které nám vyšlo opravdu suprové počasí. Nejen, že jsme si pochutnali na pečených párkách, ale zpívali jsme a tančili.

No, domů se nám opravdu nechtělo 😊

Zdroje:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Divadlo_Spejbla_a_Hurv%C3%ADnka

https://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Vybran%C3%A1_v%C3%BDro%C4%8D%C3%ADDne/kv%C4%9Bten

<https://www.loutky.cz/cz-CZK/detail/875-Spejbl-Hurvinek-Collection-ceske-loutky-praha>

<http://naposlech.cz/tema/audioknizni-rok-se-spejblem-a-hurvinkem>

https://prazsky.denik.cz/kultura_region/loutkar-milos-kirschner-by-se-dozil-90-let-20170315.html

<https://www.wikidata.org/wiki/Q18342199>

<http://www.topvip.cz/celebrity/helena-stachova-slavi-70-vime-jaky-darek-si-nadelila>

https://www.metro.cz/foto.aspx?r=metro-spolecnost&c=A170322_194329_metro-spolecnost_jsk&foto=TT320603__366.jpg&thumbs=2

Sociální služby, odborný časopis. Ročník: XXII, prosinec 2020. APSS

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Kv%C4%9Bten>

<http://www.pranostika.cz/kveten.html>

<https://zena.aktualne.cz/matka/r~i:wiki:2499/>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Den_matek

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/58/Happy_Mother%27s_Day.jpg/290px-Happy_Mother%27s_Day.jpg

https://img.blesek.cz/img/1/full/2166745_zena-matka-mlada-zena-materstvi-stesti-miminko-dite-kojenec-v0i.jpg?v=0i

https://www.nejvtipy.cz/vsechny_gr=564

<http://www.ms-sviadnov.cz/aktuality/mesic-kveten/>

<http://lenkabicencova.cz/poselstvi-pro-mesic-kveten/>

